

september 1984. Stefnandi hefur lagt fram sókn, dskj. nr. 6, þar sem hann lýsir yfir því að ranglýsing í stefnu á útgáfudegi hinna framlögðu víxla hafi verið ritvilla og krefst leiðréttingar, með vísan til 1. og 2. mgr. 13. gr. laga nr. 97/1978.

Mál þetta er höfðað sem víxilmál. Þar sem víxlar eru formskjöl er brýnt að þeim sé rétt lýst í stefnu í einu og öllu. Ennfremur ber á það að líta, að eins og málið snýr við stefndu, er það höfðað til greiðslu ógildra víxla, með gjalddaga á undan útgáfudegi. Þykir því leiðrétting á stefnu skv. 2. mgr. 13. gr. laga nr. 97/1978 ekki eiga við í máli þessu. Með skírskotun til framanritaðs ber að vísa málinu frá dómi án kröfu.

Máli þessu er án kröfu vísað frá dómi.

Málskostnaður dæmist ekki.“

Með vísan til þess, sem segir í áritun þessari, ber að staðfesta hina kærðu dómsathöfn.

Kærumálskostnaður verður ekki dæmdur.

D ó m s o r ð:

Hin kærða frávísunaráritun er staðfest.

Föstudaginn 5. október 1984.

Nr. 150/1984. **Hulda R. Magnúsdóttir**

gegn

Ólafi Hrólfsyni

Kærumál. Skipti. Frávísunardómur staðfestur.

Dómur Hæstaréttar.

Mál þetta dæma hæstaréttardómararnir Sigurgeir Jónsson, Guðmundur Jónsson og Halldór Þorbjörnsson.

Sóknaraðili hefur samkvæmt heimild í 2. tölulið 1. mgr. 21. gr. laga nr. 73/1975 skotið máli þessu til Hæstaréttar með kæru 18.

júlí 1984, sem barst Hæstarétti 10. ágúst s.á. Krefst hann þess, að frávísunarúrskurðurinn verði úr gildi felldur og að lagt verði fyrir skiptaráðanda að leggja efnisúrskurð á sakarefnið og að sér verði dæmdur kærumálskostnaður.

Frá varnaraðilja hafa hvorki borist kröfur né greinargerð.

Svo sem í hinum kærða úrskurði greinir, beinist krafa sóknaraðilja að því, að dregin verði inn í dánarbúið verðmæti samtals að fjárhæð kr. 1.228.076.00, en að frádregnum útfararkostnaði og endurgreiðslu, kr. 82.311.00, eða kr. 1.145.765.00. Að undanskildum nokkrum munum, sem verið höfðu áður á heimili arfleifanda, samtals taldir 100.000.00 króna virði, er hér um að ræða bein peningaverðmæti eingöngu (peningar, bankainnstæður og veðskulda-bréf), en ekkert af þessu kom fram við uppskrift á dánarbúinu. Að svo miklu leyti sem vitað er, hvað af verðmætum þessum hefur orðið, er synjað um afhendingu þeirra eða andvirðis þeirra til dánarbúsins.

Krafa sóknaraðilja er sett fram sem bein fjárkrafa búsins á hendur varnaraðilja.

Samkvæmt 35. gr. skiptalaga nr. 3/1878, sem hér á við, sætir fjárkrafa dánarbús eða erfingja vegna þess á hendur öðrum ekki úrskurði skiptaráðanda.

Ber því að staðfesta niðurstöðu hins kærða úrskurðar.

Kærumálskostnaður fellur niður.

D ó m s o r ð:

Niðurstaða hins kærða úrskurðar er staðfest.

Kærumálskostnaður fellur niður.

Úrskurður skiptaréttar Hafnarfjarðar 5. júlí 1984.

I.

Mál þetta var tekið til úrskurðar að loknum munnlegum málflutningi hinn 13. júní 1984.

Hinn 28. desember 1983 andaðist Magnús Ólafsson, 6276-4511, fyrrum sundkennari á Akureyri, en síðast til heimilis að Öldutúni 14, Hafnarfirði, fæddur 23.8. 1914. Bú hans var tekið til opinberra skipta hinn 12. janúar 1984. Erfingjar hans reyndust dóttir hans, Hulda Rósfríður Magnúsdóttir, Hraunbæ 14, Reykjavík, f. 28. nóvember 1952, og Ólafur Hrólfsen,

6765-1464, Tjarnarbraut 27, Hafnarfirði, systursonur arfláta, bréferfingi að 1/3 hluta búsins samkvæmt erfðaskrá, dags. 26. október 1983.

Hinn 22. mars 1984 var í skiptarétti af hálfu erfingjans Huldu lögð fram svofelld kröfugerð og þingfest skiptaréttarmál það, er hér er til úrlausnar:

„1. Að kr. 1.145.765.- verði dregnar undir búskiptin úr fórum Ólafs Hrólfssonar, en fé þetta hefur greindur Ólafur tekið til sín ýmist með því fororði að um væri að ræða lán til sín eða gjöf. Af þessu fé er þess einnig krafizt að Ólafur greiði hæstu bankavexti frá þeim degi er hann tók fé í sínar vörzlur og til þess að hann skilar því. Krafan sundurliðast svo.

a)	Allar greiðslur sem Ólafur veitti viðtöku vegna sölu á Laxagötu 6, kr. 950.000.-	kr.	950.000.-
b)	Innstæðu hins látna á sparisjóðsbók 4619 eins og hún var 17.3.1983	kr.	85.411.-
c)	Andvirði innborgana á ávísanareikning hins látna nr. 22536 1.9.'83—30.11.'83	kr.	91.665.-
d)	Andvirði eftirtalinna muna er voru eign hins látna: píanó, hljómflutningstæki, magnari, plötuspilari, plötur, litsjónvarpstæki, bókasafn, þvottavél, borðstofuhúsgögn (lausl. áætlað)	kr.	100.000.-
e)	Frá dregst sannanlegur kostnaður Ólafs vegna útfarar Magnúsar og endurgreiðslur til T.R.	kr.	82.311.-
	Skuld Ólafs Hrólfssonar við búið	kr.	1.145.765.-

Af hálfu varnaraðilja, Ólafs Hrólfssonar, er krafist sýknu af öllum framan-
greindum kröfum og málskostnaðar úr hendi Huldu R. Magnúsdóttur.

II.

Við uppskrift á dánarbúi Magnúsar Ólafssonar komu fram eftirtalin verðmæti:

1.	Innbú og gömul bifreið. Við uppboð hinn 11. febrúar 1984 reyndist nettó uppboðsandvirði	kr. 39.565.00
2.	Sparisjóðsbók nr. 88118 við Búnaðarbanka Íslands, aðalbanka, með innstæðu	kr. 252.50
3.	Innstæður hjá Kaupfélagi Eyfirðinga	kr. 3.872.00
	samtals	kr. 43.689.50.

Ennfremur var framvísað sparisjóðsbók nr. 4619 við Búnaðarbanka Íslands, útibúið á Akureyri, sem tæmd hafði verið og ógilt hinn 29. 12. 1983, og ávísanareikningi nr. 22536 við Búnaðarbanka Íslands, aðalbanka, sem tæmdur hafi verið 17. 11. 1983. Ólafur Hrólfsón kvaðst eiga kröfu á búið að fjárhæð kr. 14.000. Þannig reyndist búið við uppskrift nánast eignalaust. Af hálfu sóknaraðilja hefur verið bent á, að samkvæmt skattframtali 1983 (áramót 1983—1984) var hagur bús arfláta þá sem hér segir:

1. Bifreiðin A-814	kr. 10.000.00
2. Laxagata 6, Akureyri. Hús	kr. 335.000.00
Bílskúr	— 27.000.00
Lóð	— 53.000.00
	kr. 415.000.-
3. Búnaðarb. Ísl. sp.b. 6975	kr. 4.206.28
L.Í. verðtr.reikn. 612270	— 3.619.36
Búnaðarb.Ísl. sp.b. 4619	— 54.411.00
	kr. 62.236.64
4. Stofnsjóður KEA	kr. 1.671.00
	kr. 488.907.64.

Ennfremur er af hálfu sóknaraðilja bent á, að arfláti seldi hinn 29. júní 1983 fasteign sína að Laxagötu 6 á kr. 950.000, og var þá hagur búsins þessi eftir því sem fram er komið á málsskjöllum:

1. Andvirði fasteignar	kr. 950.000.-
2. Innstæða á sparisjóðsbók 4619	kr. 78.824.-
	Samtals kr. 1.028.824.-

auk hinna minni innstæðna, sem skattframtal greinin, innbús og bifreiðar.

III.

Varnaraðili, bréferfinginn Ólafur Hrólfsón, annaðist viðtæka fjármálaumsýslu fyrir arfláta frá því hann seldi fasteignina að Laxagötu 6 og þar til búið var tekið til skiptameðferðar. Ólafur undirritaði kaupsamning f. h. Magnúsar samkvæmt skriflegu umboði hans. Umsamið söluverð skyldi greiðast þannig:

„1. Við undirritun kaupsamnings þessa í peningum	kr. 150.000.00
2. Eigi síðar en 1. september n.k. í peningum	— 100.000.00
3. Eigi síðar en 1. nóvember n.k. í peningum	— 100.000.00
4. Eigi síðar en 15. desember n.k. í peningum ...	— 70.000.00
5. Eigi síðar en 15. febrúar 1984 í peningum	— 90.000.00
6. Eigi síðar en 15. apríl 1984 í peningum	— 90.000.00

7.	Eigi síðar en 1. júlí 1984 í peningum	— 100.000.00
8.	Kaupandi gefur út veðskuldabréf sem greiðist með þrem jöfnum árlegum afborgunum á næstu fjórum árum með 25% vöxtum frá afhendingardegi með gjalddaga 15. janúar ár hvert, í fyrsta sinn 15. janúar 1985. Skuldabréfið sé tryggt með 2. veðr. í hinna seldu eign á eftir heimild til veðsetningar eignarinnar láni með 1. veðr. að fjárhæð allt að kr. 320.000.- og má sú skuld vera vísitölutryggð ...	— 250.000.00
	Samtals	kr. 950.000.00

Hinn 19. ágúst 1984 kaupir arfláti Magnús íbúð að Öldutúni 14, Hafnarfirði. Kaupverð kr. 950.000. Greiðslutilhögun þannig:

a.	við undirskrift	kr. 100.000.00
b.	þann 5. 9. 1983	— 100.000.00
c.	þann 15. 11. 1983	— 120.000.00
d.	þann 20. 12. 1983	— 100.000.00
e.	þann 20. 2. 1984	— 100.000.00
f.	þann 20. 4. 1984	— 100.000.00
g.	þann 20. 5. 1984	— 100.000.00
h.	þann 1. 7. 1984	— 77.384.05
i.	yfirteknar áhvílandi veðskuldir	— 152.615.95
	Samtals	kr. 950.000.-.

Ólafur Hrólfsen undirritaði kaupsamninginn f. h. Magnúsar samkvæmt skriflegu umboði hans.

Hinn 9. nóvember 1983 selur arfláti Magnús Ólafi Hrólfsyni íbúðina að Öldutúni 14 á kr. 950.000. Greiðslutilhögun er þannig:

a.	við undirskrift	— kr. 200.000.00
b.	þann 15. 11. n.k.	— 120.000.00
c.	þann 20. 12. n.k.	— 100.000.00
d.	þann 20. 2. 1984	— 100.000.00
e.	þann 20. 4. 1984	— 100.000.00
f.	þann 20. 5. 1984	— 100.000.00
g.	þann 1. 7. 1984	— 77.384.05
h.	yfirteknar áhvílandi veðskuldir	— 152.615.95.

Meginatriði máls þessa er að athuga, hvað varð um andvirði fasteignar-

innar að Laxagötu 6. Þykir haganlegast að rekja aftanfrá, hvað varð um einstakar greiðslur, og byrja á lið 8, skuldabréfi.

Um lið 8. Hinn 27. október 1984 gaf Ólafur Hrólfsson út skv. umboði Magnúsar Ólafssonar afsal fyrir Laxagötu 6. Þá voru tvær greiðslur, nr. 1 og 2 skv. kaupsamningi, samtals kr. 250.000, greiddar, og verður síðar um þær fjallað. Kaupandinn gaf þá út umsamið skuldabréf, kr. 250.000.-. Ólafur Hrólfsson segir, að Magnús hafi gefið sér þetta skuldabréf. Hann kvaðst síðar hafa selt það fyrir milligöngu verðbréfasölonnar Kaupþings á kr. 147.500.

Um liði 7, 6 og 5. Við afsalsútgáfu hinn 27. október gaf kaupandi út víxla fyrir fjórum síðustu greiðslunum. Þrjá þá síðustu þessara víxla segir Ólafur Hrólfsson, að arfláti Magnús hafi gefið sér, þ.e. víxil kr. 90.000 pr. 15.2. 1984, víxil kr. 90.000 pr. 15.4. 1984 og víxil kr. 100.000 pr. 1. 7. 1984. Ólafur Hrólfsson gaf kaupandanum kvittun fyrir móttöku þessara víxla, og ekkert er fram komið, er sýni, að arfláti Magnús hafi nokkru sinni fengið skuldabréfið eða víxlana þrjá í hendur. Það eina, sem fram er komið, er styrkir þann framburð Ólafs, að hann hafi fengið þessi verðmæti að gjöf, eru vitnaframburðir þeir, er nú skal greina:

Hinn 26. október gerði arfláti Magnús, sem þá lá á Vífilsstöðum, votta-erfðaskrá, þar sem hann mælti svo fyrir, að Ólafur Hrólfsson skyldi „erfa eftir minn dag eins mikið af eignum mínum eins og erfðalög framast leyfa, þ.e. nú $\frac{1}{3}$ hluta allra eigna minna hverju nafni sem þær nefnast.“

Ólafur Hrólfsson sá um að fá lögmann til þess að semja þessa erfðaskrá. Sá lögmaður ræddi aldrei við arfláta og var ekki viðstaddur undirritun hennar. Ólafur kallaði til tvo votta, Matthías Bjarnason, 6539-3255, Smyrilshólum 6, Reykjavík, sem hann þekkti af þeim sökum, að eiginkonur þeirra voru skólasystur og samgangur milli heimilanna, og ennfremur Önnu Filippíu Sigurðardóttur, 0371-4772, Þroskaþjálfá, Fálkagötu 20, Reykjavík, sambýliskonu mágs Ólafs, Hans Þorsteinssonar. Hvorugur erfðaskrárvotturinn þekkti Magnús persónulega. Þegar erfðaskrárvottar komu fyrir dóm, var vitnið Anna Filippía m.a. spurð um það, hvort Magnús hefði rætt eitt-hvað um fjármál sín, þegar þau komu til að votta erfðaskrána:

„Hann var að ræða einhver fjármál við Ólaf og snýr sér svo að okkur Matthíasi, þar sem hann biður okkur um að taka eftir því að þessi erfðaskrá eigi að ná til lausamuna í kringum hann, hann væri búinn að ráðstafa öðrum eignum nema því sem erfðaskráin tæki til, og það væru lausamunir hans eða svona persónulegir munir. . .

Hann talaði um að hann væri búinn að ráðstafa greiðslum af Laxagötu á Akureyri, sem hann átti. Eitt sem hann átti við Laxagötu væri þrjár greiðslur af henni, sem Ólafur ætti að fá. . .

Það voru semsagt þessar þrjár síðustu afborganir, skuldabréfið af íbúð-

inni sagði hann. Hann talaði um bækurnar sínar, Ólafur ætti að fá þær. . .

Hann var nú að tala vítt og breitt um sín fjármál, eins og gamalt fólk gerir og þið kannist kannski við, og tekur þannig til orða, „ég ætla að biðja ykkur að taka vel eftir þessu“, og það var varðandi þessar þrjár greiðslur af þessari fasteign, skuldabréfið sem eftir yrði af henni, nú það voru bækurnar og píanó. Þetta er það sem ég man og hann ræddi eitthvað fleira sem ég man ekki.“

Vitnið Matthías bar m.a.:

„Hann talaði um að hann hefði átt íbúð á Akureyri sem þessi erfðaskrá næði ekki til, hann væri búinn að ráðstafa henni, þeirri íbúð, nema greiðslum sem eftir voru, einhverjum sem Ólafur ætti að fá, skuldabréf held ég líka. Svo var hann búinn að gefa, það var víst löngu áður, búinn að gefa strákunum hans Ólafs píanó, en hann talaði um það þarna líka að strákurinn hefði fengið píanóið, væri búinn að fá það.“

Um lið 4. Fyrir þessari greiðslu gaf kaupandi, eins og áður er sagt, út við afsal víxil að fjárhæð kr. 70.000 pr. 15. des. 1983. Er kaupandinn greiddi þennan víxil var fjárhæðin sem var kr. 69.880,- að fráðregnum innheimtukostnaði til bankans, lögð hinn 20.12, inná sparisjóðsbók arfláta nr. 88118 sem síðar verður nánar um fjallað.

Um lið 3. Greiðsla skv. kaupsamningi að fjárhæð kr. 100.000, hinn 1. nóvember 1983. Þessa fjárhæð greiðir kaupandinn við afsalsútgáfu hinn 27. október. Ólafur Hrólfsen kvittar fyrir greiðslunni. Ólafur kvaðst „hafa skipt þeirri ávísun eftir mánaðarmótin og Magnús fengið peningana.“ Ekki hefur Ólafur lagt fram neina kvittun eða önnur gögn því til staðfestu.

Um lið 2. Greiðslu samkvæmt kaupsamningi að fjárhæð kr. 100.000 hinn 1. september 1983. Þessa fjárhæð greiddi kaupandinn inná sparisjóðsbók arfláta nr. 88118. Kr. 100.000 eru teknar út af bókinni hinn 5. september, og kveður Ólafur fjárhæðina hafa gengið til greiðslu á útb. samkvæmt kaupsamningi arfláta um Öldutún 14, kr. 100.000, í gjalddaga 5. september. Sú fullyrðing er sennileg.

Um lið 1. Greiðsla samkvæmt kaupsamningi, kr. 150.000, við undirritun 29. júní 1983. Hinn 30. júní stofnar Ólafur sparisjóðsbókina nr. 88118 við Búnaðarbanka Íslands á nafni arfláta með innleggi að fjárhæð kr. 130.000. Kr. 19.000 hafi farið í sölulaun. Kr. 500 leggur Ólafur inná ávísanareikning nr. 22536 við Búnaðarbanka Íslands, aðalbanka, en hann stofnar þann reikning á nafni arfláta hinn 1. september. Þá vantar aðeins skýringu á kr. 500,-. Af þessum kr. 130.000, sem fóru inná sparisjóðsbókina, fóru kr. 100.000 (eftir nokkrum krókaleiðum, sem síðar verða raktar) til greiðslu arfláta skv. kaupsamningi hans um Öldutún 14 í gjalddaga við undirritun þess kaupsamnings 19. ágúst 1983, að fjárhæð kr. 100.000.

Þá hefur verið rakið, hvað í fyrstu varð um söluverð Laxagötu 6: Kr. 530.000 í verðbréfum telur varnaraðili, að arfláti hafi gefið sér og tvö vitni hafa styrkt þann framburð hans. Kr. 100.000 í peningum pr. 1. nóvember kvaðst Ólafur hafa fengið Magnúsi, en fyrir því hefur hann ekki fært fram nein sönnunargögn. Kr. 70.000 pr. 15. desember fóru inná sparisjóðsbók að frádregnum innheimtukostnaði. Tvær fyrstu greiðslurnar, kr. 250.000, runnu til kaupa á Öldutúni 14 og til greiðslu sölulauna af Laxagötu 6. Þá er fjárhæðin kr. 950.000 komin.

Ef byggt er á framburði vitnanna tveggja um verðbréfastöðina, þá eru það aðeins kr. 100.000 í þessum þætti sem, eru óskýrðar með gögnum, þ.e. greiðslan hinn 1. nóvember.

IV.

Sem fyrr segir, keypti Ólafur Öldutún 14 af arfláta hinn 9. nóvember 1983 og skyldu kr. 200.000 greiðast við undirritun kaupsamnings, en að öðru leyti gekk Ólafur í raun algerlega inni fyrri kaupsamning arfláta frá 19. ágúst. Á kaupsamningi til Ólafs hinn 9. 11., sem arfláti sjálfur undirritaði, er skráð: „Undirskrift seljanda undir kaupsamning þennan gildir jafnframt sem kvittun fyrir móttöku á kr. 200.000 skv. A-a-lið hér að framman.“ Af gögnum þeim, er frammi liggja í málinu, bankabókum og útskrift ávísanareiknings, verður ekki annað ráðið en þessar kr. 200.000 hafi síðan horfið sporlaust.

V.

Þegar Ólafur Hrólfsson hóf fjármálaaðstoð sína við arfláta í júnílok 1983, var á sparisjóðsbókinni nr. 4619 við Búnaðarbankann á Akureyri innstæða að fjárhæð kr. 78.824.92. Ekkert er lagt inná bókina eftir það fyrr en 29. 12. 1983, er bókin er vaxtafærð með kr. 27.388,11. Til ráðstöfunar af bókinni voru þannig kr. 106.213.03 á þessu tímabili. Sú fjárhæð var tekin út í áföngum frá 7. 10. 1983 til 29. 12., sama ár, er bókin er ógilt. Ekki er annað fram komið en Ólafur hafi haft bókina einn í höndum síðast greint tímabil.

Í greinargerð lögmanns varnaraðilja segir svo um úttektir af þessari bók, án þess þó stutt sé gögnum, millifærslur koma þó heim við hina bókina og ávísanareikninginn, (lögmaðurinn tekur með úttekt 7. 4. kr. 4.559 og úttekt 24. 6. kr. 3.027,35):

„Innstæða Magnúsar Ólafssonar á bankabók nr. 4619 var kr. 86.411 þann 17.3. 1983 og er gerð krafa á hendur umbjóðanda mínum að þeirri fjárhæð sé skilað inn í dánarbúið.

Þessi bankabók var vistuð á Akureyri við útibú Búnaðarbanka Íslands og var í vörslu þess banka.

Ólafur telur að fyrstu 4 greiðslurnar þ.e. kr. 4.559, kr. 3.027,35, kr. 4.601 og kr. 1.115,50 séu skattagreiðslur sem bankinn annaðist um fyrir Magnús. Kr. 20.000 pr. 15.11. 1983 var millif. á bók nr. 88118. Kr. 20.690,30 pr. 16.11.1983 telur Ólafur vera vegna framlengingar á láni sem Magnús hafði tekið hjá Búnaðarbankanum á Akureyri. Kr. 10.000 pr. 16.11.1983 var millif. á áv. reikn. nr. 22536, kr. 11.000 pr. 23.11.1983 var millif. á bankabók nr. 88118. Kr. 4.601 pr. 8.12. og 27.12.1983 munu vera greiðslur skatta sem bankinn annaðist fyrir Magnús. Vextir af þessum reikningi kr. 27.388,11 pr. 29.12.1983 ásamt eftirstöðvum á bankabókinni samtals kr. 29.604,23 tók Ólafur út vega útfararkostnaðar Magnúsar.“

Á þessari greinargerð virðist ekki útilokað að byggja. Þó er það að athuga, að kr. 20.690,30, greiðsla af láni pr. 16. 11. 1983, virðist dánarbúinu óviðkomandi. Hinn 29. júní 1983 gaf Magnús Ólafsson út 140.000 króna skuldabréf til Búnaðarbankans á Akureyri með veði í Laxagötu 6. Um þetta lán var eftir Ólafi bókað:

„Mætti segist hafa tekið við þeirri fjárhæð og kveðst ekki óska eftir að gera neina grein fyrir því hvert þeir peningar fóru.“ Hinn 9. 11. 1983 var gefið út nýtt skuldabréf fyrir láninu, Laxagata 6 leyst úr veðböndum fyrir því en veðsett fasteign Ólafs að Tjarnarbraut 27, Hafnarfirði. Ekki verður því annað séð en lán þetta sé dánarbúinu með öllu óviðkomandi.

Ólafur Hrólfsson telur sig hafa greitt kr. 82.311.- vegna útfararkostnaðar og endurgreiðslu til Tryggingastofnunar ríkisins. Eðlilegt þykir, að úttekt 29. 12., kr. 29.604.23, sé athuguð í tengslum við þann lið. Hér standa því eftir kr. 20.690.30 + 29.604.23 = kr. 50.294.53 vegna úttektar af bankabók nr. 4619.

VI.

Sem fyrr er greint stofnaði Ólafur ávísanareikning nr. 22536 með innborgun kr. 500 1.9. 1983. Aðrar innborganir á reikninginn voru kr. 20.000 hinn 2. 9. 1983, óskýrð, kr. 19.261 hinn 5. 10. og aftur sama fjárhæð hinn 31. 10., sem báðar virðast greiðslur frá Tryggingastofnun ásamt kr. 22.643 hinn 30. 11. og loks er kr. 10.000 innborgun hinn 16. 11., sem í næsta kafla hér að framan er talin millifærsla af bók 4619. Um þennan ávísanareikning segir lögmaður varnaraðilja í greinargerð:

„Andvirði innborgana á ávísanareikningi nr. 22536. Ólafur lagði sjálfur fram kr. 500 til stofnunar á reikningi þessum, en heildarinnborganir nema kr. 91.665 1. 9. 1983 til 30. 11. s.á.

Ólafur telur sig hafa tekið við öllum ávísunum sem skrifaðar voru út af þessum ávísanareikningi og er um að ræða 19 færslur. Ólafur telur sig ekki muna nú hvert hver greiðsla um sig rann. Ólafur telur að greiddur

hafi verið ýmis kostnaður og reikningar svo sem flutningskotnaður vegna flutnings Magnúsar frá Akureyri, ýmsir smáreikningar svo hafi ávísunum verið skipt í peninga sem Magnús fékk sjálfur.

Athygli er vakin á því að Magnús Ólafsson skrifaði undir allar ávísanirnar, en fyllti þær yfirleitt ekki út sjálfur. Hins vegar yfirfór Magnús allar svuntur vegna útskrifaðra ávísana sjálfur og voru þær í einu öllu eftir hans fyrirmælum og Ólafi óviðkomandi að öðru leyti. Magnús undirritaði 3—4 ávísanir í einu.“

Ljóst er, að arfláti þurfti eitthvert skotsilfur sér til lífsframfæris, þótt á spítala væri, svo og til tækisfærissgjafa, greiðslu ýmissa reikninga og annars þessháttar. Ekkert var eðlilegra en hann notaði reikning þann, sem eftirlaun hans (og tryggingabætur?) runnu inná, til þess að taka út af fyrir slíkum kostnaði. Stærsta úttektin er hinn 19. desember, kr. 15.000, og ber þessa úttekt þannig uppá jólin.

Í ljósi þessa þykir ekki ástæða til þess að gera athugasemdir við skýringar varnaraðilja á úttektum af þessum reikningi.

VII.

Sem áður er greint, stofnaði Ólafur Hrólfsson sparisjóðsbók nr. 88118 við Búnaðarbanka Íslands, aðalbanka, með 130.000.- króna innleggi hinn 30. júní 1983. Síðan var hann að smátaka út af bókinni í júlí og ágúst, en lagði aftur inn hluta þeirra úttekta hinn 16. ágúst. Svo virðist mega segja, að af þessu fyrsta innleggi hafi kr. 100.000 runnið til greiðslu útborgunar við kaupsamning arfláta um Öldutún 14 hinn 19. ágúst. Óskýrðar kr. 30.000. Síðan runnu hinn 5. september í gegnum þessa bók kr. 100.000 úr greiðslu 1. september fyrir Laxagötu 6 til greiðslu 5. sept. fyrir Öldutúni 14. Önnur innlegg á bókina voru kr. 20.000 hinn 15. nóv., millifærslu af bók 4619 kr. 3.000 hinn 18. nóv., sem virðist millifærsla af áv.reikn. 22536, kr. 11.000 hinn 23. nóv. millifærsla af bók 4619, kr. 15.000 hinn 20. desember óskýrt, kr. 69.880 hinn 20. desember, sem er andvirði víxils pr. 15. des. vegna sölu á Laxagötu 6, kr. 7.789.10 hinn 29. des., sem er millifærsla af áv.reikn. 22536, kr. 36.560.70 hinn 29. des. sem er óskýrt, kr. 3.157.64 hinn 3. janúar, sem eru vextir, kr. 19.924.06 sama dag, sem er óskýrt.

Samtals nema þessi innlegg kr. 216.311.50. Innstæða á bókinni er kr. 252.50 og mismunur því kr. 216.059,00. Er það þannig sú fjárhæð, sem Ólafur hefur sýnt framá, að hann hafi lagt inn úr eigin vasa til endurgreiðslu á úttekinni, og að frádregnum þeim kr. 200.000.-, sem runnu til kaupa á Öldutúni 14.

Athugandi er, að úttekt að fjárhæð kr. 20.000 ber uppá 15. nóv., sama dag og Ólafur var með 120.000.- króna greiðslu af Öldutúni 14 í gjalddaga, og fyrr í sama mánuði skipti Ólafur 100.000.- króna ávísun og fékk Magnúsi pening-

ana, sem síðan sjáist hvergi, og ennfremur að kr. 85.000, úttekt 20. des., ber uppá gjalddaga 100.000.- króna greiðslu af sama kaupsamningi.

Engar úttektum af bók 88118 hafa verið skýrðar nema 100.000.- króna greiðslurnar tvær svo og samtals kr. 82.311 hafi runnið til útfararkostnaðar og endurgreiðslu til Tryggingastofnunar og kr. 4.652 til greiðslu á þinglýsingar- og stimpilgjaldi af kaupsamningi arfláta um Öldutún 14.

Þannig virðast óskýrðar úttektir Ólafs af bók 88118, sem hann lagði ekki aftur inn fyrir nema kr. $216.059.00 \div 82.311 \div 4.652 =$ kr. 129.096.-. Bún- aðarbankinn, aðalbanki, hefur ekki svarað beiðni skiptaráðanda um upplýsingar um hreyfingar á sparisjóðsbók 88118 og ávísanareikningi 22536, en með tilliti til þess, hver verður niðurstaða dóms þessa, og þar sem dómsuppsögu- frestur er senn að renna út þykir ekki ástæða til að bíða þeirra gagna og neyta heimildar 120. gr. l. 85/1936 um endurupptöku.

VIII.

Af hálfu erfingjans Huldu var lögð fram svofelld skrá um muni, sem ekki komu fram við uppskrift og ekki voru seldir á uppboði:

„Píanó, borðstofumubblur, hljómflutningstæki, magnari, útvarp, plötuspilari + plötur, sjónvarp, bækur, ferðaútvarp, eldhúsborð, þvottavél AEG Lavamat (var líka í íbúðinni), svefnherbergismubblur (stórt hjónarúm), skrifborð (í horni á stofunni á Laxagötu 6), sófaborð, 2 stakir stofustólar, grænir, allskonar ljósmyndir.“

Um þessa muni segir svo í greinargerð lögmanns varnaraðilja:

„Andvirði ýmissa muna telur stefnandi að eigi að renna í dánarbúið og telur stefnandi verðmæti vera kr. 100.000, píanóið gaf Magnús síðast liðið sumar Gústaf Ólafssyni frænda sínum (syni Ólafs Hrólfssonar), hljómflutnings- tæki, magnari plötuspilari sem mun vera réttilega sambyggt útvarp og plötuspilari af japanskri gerð ca. 10-15 ára gamalt, útvarpið er nothæft en plötuspilarinn bilaður, þetta hljómflutningstæki gaf Magnús Ólafi sl. haust og mun þetta tæki vera nánast verðlaust. Hljómplötur fylgdu tækjunum ca. 15-20 stk. verðlitlar. Litasjónvarp var selt Reyni Gíslasyni og andvirði þess greitt Magnúsi. Bækurnar sem Magnús flutti suður gaf hann Ólafi Hrólfsyni. Þessar bækur eru ca. 200 og að verðmæti ca. kr. 20-30 stk. ef þær eru þá sölu- hæfar. Þvottavélin er 17 ára gömul og ónothæf vegna skemmda sem á henni urðu í flutningum en er nú hjá Reyni Gíslasyni, vélin mun verða verðlaus. Borðstofusett gaf Magnús Ólafi, það er verðlitið en hefur minningargildi þar sem afi og amma Ólafs áttu það í eina tíð, þarfnast nú viðgerðar, vitni að þessari gjöf er Hallfríður systir Ólafs en Hallfríður falaðist eftir borðstofu- settinu.“

Álit réttarins.

Krafa sóknaraðilja, Huldu Magnúsdóttur, sú, er til úrlausnar er í máli þessu, kom fram í þinghaldi hinn 22. mars 1984, og setti sóknaraðili þá og í síðari þinghöldum kröfuna fram í eigin nafni. Varnaraðili tók til varna á sama grundvelli og gerði hvorki með bókunum í þinghöldum né í greinargerð réttarfarslegar athugasemdir við málatilbúnað sóknaraðilja.

Í 75. gr. skiptalaga nr. 3/1878 segir: „Nú kemur erfingjum eigi saman um skiptin, og geta þeir, ef þeir verða ásáttir um það, borið ágreininginn undir skiptaráðanda þann, er búinu hefði átt að skipta, ef opinber skipti hefðu fram farið, og sker hann úr eftir réttarfarsreglum í skiptamálum, en leita skal hann fyrst um sættir.“

Hin tilvitnaða lagagrein er í 7. kafla skiptalaga, sem fjallar um einkaskipti. Bú þetta sætir sem áður er greint opinberum skiptum.

Við munnlegan málflutning gerði lögmaður varnaraðilja þá athugasemd, að hann teldi, að sýkna bæri í máli þessu vegna aðildarskorts eða eftir atvikum að vísa málinu frá dómi. Lögmaður sóknaraðilja mótmælti málsástæðu þessari sem of seint fram kominni og þar að auki tilhæfulausri.

Í 35. gr. skiptalaga segir m. a.:

„Skiptaráðandi ákveður og úrskurðar, hvernig fara skuli með búíð og úthluta því, hann sker úr, hvort kröfur gegn búinu verði teknar til greina eða ekki, sbr. þó 33. gr. *Þar á móti getur hann eigi skyldað neinn til að greiða búinu fé, eða leysa verk af hendi fyrir það, eða að öðru leyti lagt dóm á kröfur búsins gegn öðrum.*“

Framhjá þessu lagaákvæði verður ekki komist, úr því að ekki liggur fyrir beint og ótvírætt samkomulag erfingjanna um, að skiptaráðandi skeri úr ágreiningsefni því, sem málið fjallar um. Ákvæði c-liðs 2. tl. 21. gr. hæstaréttarlaga nr. 73/1975, þar sem gert er ráð fyrir, að skiptaréttur úrskurði, „hvaða eignir skuli draga undir skipti“, breytir ekki þessari niðurstöðu. Þar er ekki átt við það atvik, þegar fjármunir bús eru komnir í hendur 3ja manns og hann samþykkir ekki að leggja ágreining til úrlausnar skiptaréttar. Þar sem varnaraðili kippti á síðustu stundu undan málinu þeim réttarfarslega grundvelli, sem það hvíldi á og hann hafði sjálfur með mótmæla-leysi sínu átt hlut að því að leggja, þá verður krafa hans um málskostnað ekki tekin til greina.

Már Pétursson héraðsdómari kvað upp úrskurð þennan.

Á l y k t a r o r ð:

Máli þessu er ex officio vísað frá skiptadómi.

Málskostnaður fellur niður.